

HKSCAN

Teemme elämästä maistuvampaa

- tänään ja huomenna

Kotitalalta

02/20

6

**RANTALAT OVAT JATKUVAN
KEHITTÄMISEN KONKAREITA**

10 SONNIEN TEURASPAINOT KASVAVAT

**22 HYVIÄ KOKEMUKSIA KERÄÄJÄKASVEISTA
JA KIERRÄTYSLANNOITTEISTA**

Liity Facebookin HKScan Tuottajayhteisöön!

Tuottajien oma Facebook-ryhmä HKScan Tuottajayhteisö tarjoaa kanavan kysyä, jakaa ja kommentoida.

Marraskuussa keskustelimme vilkkaasti mm.

- Peltojen talviaikaisesta kasvipeitteisyydestä
- Puuttuvista korvamerkeistä
- Tarinoista kuluttajabrändin rakentamisessa

Julkaisemme ryhmässä myös viikoittaisen sika- ja nautamarkkinakatsauksen, vinkkaamme tulevista koulutuksista ja jaamme tarinoita HKScanin matkasta monipuoliseksi ruokataloksi.

Ryhmässä on jo yli 600 jäsentä. Liity sinäkin, osallistu keskusteluun, saa vastauksia kysymyksiisi ja löydä vertaistukea!

Tervetuloa mukaan!

HKSCAN

SUOMALAISTA LIHAA - HYVÄLLÄ OMALLATUNNOLLA

VUOSI 2020 ON monella tapaa historiallinen. Maaliskuussa maailmanlaajuinen koronapandemia mullisti jokapäiväisen elämämme. Syyskuussa afrikkalainen sikarutto levisi Saksaan, Euroopan suurimpaan sianlihantuotantomaahan. Marraskuussa lintuinfluenssa rantautui Ruotsiin ja Tanskaan.

Koronapandemia ja ärhäkkäät eläintaudit ravistavat kuluttajien ja tuottajien arkea ja yritysten liiketoiminnan perustaa. Ne haastavat kykyä toimia järkevästi tässä hetkessä, kun tulevaisuus on normaalia hämärämmän peitossa. Haasteelliset ajat korostavat mielestäni myös keskustelua ilmastomuutoksesta ja ruoasta.

Nykymaailmassa yrityksen on pystyttävä konkretisoimaan vastuullisuus sekä sanoin että teoin kaikille sidosryhmille. Enää ei riitä se, että tukee nuorisourheilua ja kertoo huomioivansa ympäristövaikutukset.

Matkallaan monipuoliseksi ruokataloksi on HKScanilla myös vastuullisuus otettu keskeiseksi osaksi yhtiön strategiaa. Keskitymme vastuullisuustyössämme neljään teemaan: terveellinen ruoka, ympäristö, oma yhteisömme ja eläinten hyvinvointi. Alkutuotannossa tämä kulminoituu Agrofood Ecosystem® -työhön, joka tuottaa ketjussamme tietoa taloudellisesti kannattavan ja kestäväen lihantuotannon tueksi.

Olemme kuluneen vuoden aikana laskeneet hiilijalanjäljen Kariniemen® ja HK Ehta® -pilottitiloilla sekä Rypsiporsas® -tiloilla osana Agrofood Ecosystem® -työtä. Laskelmat osoittavat, että hiilijalanjälki muodostuu kotieläintiloilla pääosin eläinten syömästä rehusta.

Pilottitiloilla tehty työ antaa meille suuntaviivoja, miten voimme pienentää ketjumme hiilijalanjälkeä. Hiilijalanjäljen madaltaminen erityisesti peltoviljelyssä on tulevana vuosina yhteinen haasteemme. Tilatason toimenpiteet liitetään osaksi sopimustuotantoa. Ensimmäiset askeleet otamme jo ensi vuoden puolella.

Suomalainen ruoka on ainutlaatuinen yhdistelmä puhtautta, osaamista ja vastuullisuutta. Hyvää Suomesta -projektin Suomalaisen ruoan päivä, jota vietimme tänä vuonna toisen kerran, kiteyttää mielestäni arvon oivallisesti. Se sopii myös meidän ketjuun.

Vastuullisesti tuotetusta suomalaisesta ruoasta on kerrottava isolla äänellä - yhdessä. USA:n presidentinvaaleista opimme, että neutraalius on vanhanaikaista. Kaikkia ei voi miellyttää ja samalla menestyä. Agrofood Ecosystem® ja kerätty data tarjoavat uusia avauksia viestinnän lisäksi alkutuotannon kehittämiseen.

Rauhallista joulunaikaa kaikille sopimustuottajillemme sekä kiitos kuluneen vuoden hyvästä yhteistyöstä.

Veli-Matti Jäppilä
Hankintajohtaja

HIILIJALANJÄLJEN
MADALTAMINEN
ON TULEVINA
VUOSINA YHTEINEN
HAASTEEMME.

Nuoret louhivat Agrofood Ecosystem® -dataa

Tavoitteenamme on lisätä lihaketjun läpinäkyvyyttä. Nuoret koodarit ahkeroinvat marraskuun ensimmäisenä viikonloppuna Agrofood Ecosystem® -dataa kuluttajaystävällistä palvelua, jonka avulla voidaan viestiä lihaketjun vastuullisuudesta. Erityisesti he paneutuivat hiili- ja vesijalanjälki- sekä eläinten hyvinvointidataan. Koronatilanteesta johtuen Suomessa tapahtuma järjestettiin täysin virtuaalisesti.

Katso tunnelmia somesta hashtagilla #HKScanAgroFood

Kuva: Ahti Brummer

JAETAAN #RUOKAILOA SOMESSA

Seuraa, tykkää ja jaa:

- @HKHooKoo, @Kariniemen, @Kotitilalta
- @hk_fi, @kariniemenkotitila, @momentswithhkscan
- @HKScanFinland
- Hookoo, kariniemen, HKScan Oyj, HKScan agri

#hookoo #ainasuomalaistalihaa #lihantaitajat #ruokailoa
#kariniemen #kariniemenkotitila
#hkscanagrofood #MomentsWithHKScan #ainakotimaista
#ruokailoa #vastuullisuusfakta

VOIKO KAMEROILLE OPETTAA LINTUSILMÄÄ?

Tuottaja Mikko Kiiskin broilerihalliin asennetaan joulukuussa kamerat, joiden avulla tarkkaillaan lintuparven käyttäytymistä ja hyvinvointia. Eläinten hyvinvoinnin tarkkailussa tarvitaan aina ihmissilmää, mutta parhaimmillaan uudet teknologiat voivat tarjota uutta näkökulmaa.

Ota seurantaan somekanavissa!

Kuva: Pasi Leino

10

Ari-Pekka Kurtelius kasvattaa sonnit entistä isommiksi.

Kuva: Topi Pakarinen

16

Joulupöydässä saa yhdistellä perinteitä ja uusia juhlaherkkuja.

Kuva: Timo Turkkia

28

Taudinaiheuttajat pitää pysäyttää eläinsuojan ovelle.

Kuva: Paavina Puputti

3	PÄÄKIRJOITUS	20	KORONAPANDEMIA JA AFRIKKALAINEN SIKARUTTO VAIKUTTAVAT LIHAMARKKINAAN
4	VERKKOVINKIT	22	KOELOHKOJEN KESÄ KOLMELLA KARINIEMEN SANKARIT -TILALLA
6	JATKUVAN KEHITTÄMISEN KONKARIT	24	KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA Helposti leviävä eläintauti tilalla, miten toimin?
9	NÄIN SAAT PORSAA KASVAMAAN	25	GILJOTIINISTA PYRAMIDIN HUIPULLE
10	ENTISTÄ ISOMPIA SONNEJA	26	LAATUKETJU VASTAA KULUTTAJIEN TOIVEISIIN
13	GENOMIARVOSTELU TULOSSA MYÖS LIHARODUILLE	28	KORKEA AIKA HOITAA TAUTISUOJAUS KUNTOON
14	TIPUJA TULEE, KUN KUKOT OVAT KUNNOSSA	30	AJANKOHTAISTA
16	VALOPILKKU POIKKEUSAJAN KESKELLÄ	31	KAKSI VUOTTA TUOTTAJANA - MILTÄ NYT TUNTUU?
19	JOULUPÖYDÄN HERKUT		

HKSCAN KOTITILALTA:
JULKAISIJA: HKScan, PL 50, 20521 Turku, puh. 010 570 150, www.hkscanagri.fi • PÄÄTOIMITTAJA: Veli-Matti Jäppilä • TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ: Katja Toivanen • TOIMITUSSIHTEERI: Raila Aaltonen • TOIMITUSKUNTA: Heikki Aro, Tony Erlands, Esa Heikkilä, Harri Jalli, Ulf Jahnsson, Ulla Ketola, Olli Paakkala, Riitta Pietilä, Leena Pohjola, Jarmo Seikola, Marja Siltala, Sami-Jussi Talpila, Eija Talvio, Heikki Yrjölä • TAITTO: Päivi Liikamaa • PAINO: Edita Prima Oy • ISSN 2242-153X (painettu), ISSN 2242-1548 (verkko) • Osoitelähde: HKScan tuotajarekisteri • Osoitteenmuutokset: elainhankinta@hkscan.com • KANNEN KUVA: Roni Lehti.

Tällaisen minä tarvitsen, Matti Rantala mietti kauan sitten rakentaessaan lihasikalaa asiakkaalle. Nyt Rantalat rakentavat uutta yksikköä, jonne on tavoitteena keskittää kolmen tilan siat nykyaikaisempiin olosuhteisiin.

JATKUVAN KEHITTÄMISEN KONKARIT

Loimaalaiset Matti ja Elisa Rantala aloittivat sikojen pidon vuokrasikalassa ja nopeassa tahdissa ostivat ja vuokrasivat lisää pitopaikkoja. Kasvuhakuiset yrittäjät ovat osoittaneet, että hyvää laatua pystyy tuottamaan hyvinkin erilaisissa sikaloissa.

TEKSTI: RAILA AALTONEN KUVAT: RONI LEHTI

RANTALAT OVAT kasvattaneet sikoja vuodesta 2003 lähtien. Enimmillään käytössä oli yhtäaikaa neljä sikalaa. Nyt heillä on kolmella tilalla 800 välikasvatus- ja 1300 lihasikapaikkaa. Tavoitteena on keskittää toiminta uuteen yksikköön, jossa eläimille on nykyaikaisemmat olosuhteet.

”Se vähentää omaa kulkemista, viljan ja eläinten siirtoa, ja sitä kautta hiilijalanjälkeä. Todennäköisesti työmäärä keventyy samalla”, Elisa Rantala pohtii.

IKKUNAVERHOT PELASTAVAT HÄNTIÄ

Kun toimeentulo hankitaan sikalasta, eläinten hyvä hoito ja olosuhteet ovat keskeistä. Viime vuonna teuraslinjalla toteutetussa häntäseurannassa Rantaloiden siat erottuivat edukseen. Virikkeinä niillä on purua, sanomalehtiä, kiinteitä leluja ja palloja.

”Hyvinvoiva possu tuottaa paremmin. Silti tili tehdään myös toimistolta käsin. Sikojen vointia, olosuhteita ja ruokintaa tarkkaillaan ja heti reagoidaan, jos huomataan korjattavaa”, Elisa kuvailee.

Sikojen stressiherkkyden Rantalat arvioivat olevan osaksi perinnöllistä. Sikaloissa kuljetaan koko ajan aistit valppaina. Häntärauha saavutetaan parhaiten, kun kaikille on tarpeeksi kaukalotilaa sekä riittävästi puhdasta

SIKALOISSA KULJETAAN KOKO AJAN AISTIT VALPPAINA.

ruokaa ja vettä. Liika rehu on Elisan mukaan myös pahasta.

”Jos possu harmittaa tai sen vatsaa nipittää, stressi puretaan helposti kaveriin. Nyp-pijä poistetaan karsinasta ja purrut hännät hoidetaan. Joskus kaksi tällaista ärsyttäjää saattavatkin sopia yhteen.”

Kasvatusosastoksi remontoidussa joutilasosastossa häntien syönti loppui alkuunsa, kun Elisa peitti ikkunan sanomalehdillä tekemillään verhoilla. Hän oli huomannut

iltapäiväauringon paistavan häikäisevästi sikojen silmiin.

Puoliso **Matti Rantala** kehuu hänen sikasilmäänsä. ”Ihmetellä saa, miten se kaiken näkee.”

Sama taito auttaa heitä saamaan eristä tasaisia ja pääsemään parempaan teurastiliin. Vaakaa Rantalat eivät käytä. Hintahaitarin muuttuminen vaatiikin heidän mukaansa aina oman silmän kalibrointia uuteen kärki- väliin.

TYHJIIN TILOIHIN UUTTA ELÄMÄÄ

Pariskunta osti Matin pienen kotitilan vuonna 2000. Samana vuonna syntyi ensimmäinen lapsi ja seuraavana vuonna toinen. Elisa jäi lähihoitajan töistään kotiin. Matti teki timpurin töitä ja ajoi linja-autoa.

Elisalle siat olivat tuttuja jo kotoa Kuusjoelta, jossa vanhemmat pitivät yhdistelmäsiikalaa, Matti sai kipinän sikalan rakennustyömaalla. Ensimmäisen 250-paikkaisen sikalan he vuokrasivat kesäkäyttöön 2003. Rehuksi otettiin täysrehu.

TILA
Alasenojan tila, Loimaa

OMISTAJAT:
Matti ja Elisa Rantala

PERHE:
Tuuli (synt. 2000), Heini (2001), Säde (2005), Väinö (2006)

TUOTANTO:
Lihasiikojen kasvatus 8- tai 30-kiloisista porsaista, 1300 loppukasvatuspaikkaa.

PITOPAIKKOJA KOLME:
Lassi, Hallakorpi ja Laurila Viljelyssä 270 ha, pääosin vuokrapeltoja

VILJELYKASVIT:
Rehuohraa ja -kauraa 170-180 ha, viljelykierrossa myös vehnää, ruista, öljykasveja

TYÖVOIMA:
Lietteen levityksessä ja sikalan pesussa käytetään urakoitsijaa. Sikalassa lomitus järjestetty itse lomitusyrittäjän avulla.

”Meillä on ollut tavoite ja tahto mennä eteenpäin. Sisäinen kipinä on yhä voimissaan.”

”Alettiin harjoitella sianpitoa ja keskityttiin niihin. Syksyllä otettiin vielä toinen satsi.”

Seuraavana vuonna heille tarjottiin toista sikalaa kilometrin päästä.

”Kun oltiin opittu ymmärtämään sikaa, käytiin ruokinnan kimppeihin ja opeteltiin sikatiivisteet ja premixit. Oma kalustoa ei ollut, rahtimyllyläri valmisti rehut”, Matti kertoo.

Kahden vuoden kuluttua Rantalaloilla oli kolmessa sikalassa 600 lihasikaa ja perheessä kolme lasta. Matti jätti palkkatyöt ja lähti HKScanin järjestämään liiketoimintakoulutukseen. Sikaloita korjattiin, kunnostettiin ja laajennettiin niin, että sikapaikkoja oli 860.

Vuonna 2006 syntyi Rantaloiden kuopus Väinö.

Kaksi pienempää vuokrasikalaa jäivät pois, kun Rantalat vuokrasivat 500-paikkaisen sikalan 2011. Ison askelen aika oli 2017, jolloin he ostivat entisen satelliittisikalan ja tiivistivät yhteistyötään Elisän veljen, **Jukka Eevan** kanssa.

”Muutimme porsitusosaston vierotusosastoksi ja aloimme ottaa Jukalta kahdeksankiloisia pikkupossuja. Hallakorvessa on nyt

noin 800 välikasvatuspaikkaa ja 200 lihasikapaikkaa. Sieltä siirrämme omalla karrilla 30-kiloisia possuja muihin pitopaikkoihin loppukasvatukseen.”

Saman vuoden lopulla he vuokrasivat vielä yhden sikalan 650 lihasialle.

”Se oli mielenkiintoinen ja raju vuosi. Kävimme hetken aikaa töissä neljässä sikalassa, mutta kun olimme saaneet uusimman tuotantoon, yksi pitopaikka jäi pois”, Matti kertoo.

”Kilometrejä on autoihin tullut, mutta ainahan ihmiset töihin lähtee. Enimmillään lenkki oli noin 40 kilometriä ja se ajettiin kaksi tai jopa kolme päivässä. Nyt sikalalenkin pituus on noin 30 kilometriä”, Elisa jatkaa.

UUSI SIKALA HAHMOTTUMASSA

”Meillä on ollut tavoite ja tahto mennä eteenpäin. Sisäinen kipinä on yhä voimissaan, vaikka onhan tämä ollut myös raskas tie”, Matti ja Elisa pohtivat.

Molemmat keskittyvät täysillä tuotannon kehittämiseen. Matti on enemmän vastuussa viljelystä ja Elisalla on työmaanaan possujen hyvinvointi sekä kirjalliset työt.

”Autamme toinen toisiamme ja päätökset on tehty aika yhteistuumin”, Elisa kertoo. Hän antaa tunnustusta myös perheen nuorisolle, joka on auttanut monin tavoin tilan töissä.

Ja nyt on päätetty rakentaa uusi sikala. Hankkeeseen on saatu avuksi aiemmin HKScanilla työskennellyt asiantuntija **Kimmo Haapanen**. Kaivuri saapui tontille lokakuun lopussa.

Rakennukselle on selkeitä toiveita ja tavoitteita. ”Sen tulee olla yksinkertainen, ei liikaa hifistelyä. Tarvitaan hyvä lastauslaituri, toimiva ilmasto ja helppo lämmitys. Hakeämpö on pois suljettu”, linjaa Matti. ”Sumutussysteemi tulee viilentämään sikojen oloja ja sillä voi myös ohjata käyttäytymistä karsinassa”, Elisa lisää.

Molemmat ovat vielä alle 50-vuotiaita, ja yhteinen tahto on, että elämässä on muuta kuin sikalatyöt.

Matti myöntää tekevänsä mielellään myös peltotöitä. Paljon työn vastapainoksi hän lähtee välillä äijäporukalla pohjoiseen, ja uutena harrastuksena hänellä on peuran metsästys. Elisa antaa vapaa-aikaansa maaseutunaisille ja Rotary-toiminnalle. ●

Rantalat opettelivat sianpitoa ensin kesäkalassa ja ottivat vähitellen käyttöön lisää pitopaikkoja. Vanhempia auttavat töissä Väinö (vas.) ja Säde sekä isosiskot.

Kuva: Pekka Rousi
Teksti: Ulla Ketola

Näin saat porsaat kasvamaan

TÄMÄN PÄIVÄN genetiikka tarjoaa porsaille hyvän kasvupotentiaalin. Kysymys kuluukin, kuinka hyvin pystymme hyödyntämään perinnöllisen edistymisen. Seuraavilla porsastuotannon perusasioilla päästään jo pitkälle.

1. Aloita tasaisesta eläinvirrasta

Porsaiden hyvä laatu alkaa tasaisesta eläinvirrasta ja oikeasta ryhmäkoosta. Eläinten hedelmällisyyden tulee olla kunnossa ja ensikoiden rytmityksen sekä sopeuttamisen ryhmään hyvin toteutettu. Tasainen eläinvirta mahdollistaa myös osastojen kertatäytön. Eläinvirtaa voi tasata siirtymällä kolmen viikon porsituskiertoon. Tämä mahdollistaa myös isommat ja tasalaatuisemmat myyntierät, kun porsaiden ikähajonta on vain muutama päivä.

2. Panosta imeviin porsaisiin

Hyvä syntymäpaino ja riittävä ternimaidon saanti takaavat porsaille hyvän alkuunlähdon. Vieroitusikä tulee olla vähintään 26 päivää. Imetysajan pituudella on iso vaikutus porsaiden terveyteen ja laatuun.

3. Varmista porsaiden rehunsyöntikyky

Porsaiden riittävää rehunsyöntikykyä ei koskaan korosteta liikaa. Valitse laadukkaat ja maittavat prestartterit, jotta porsaat oppivat syömään riittävästi ennen vieroitusta. Näin ne alkavat syödä nopeammin myös vieroituksen jälkeen.

4. Ehkäise emakoiden liiallinen laihtuminen

Emakoille kannattaa ottaa käyttöön siirtymärehu vaihdettaessa tiineysrehusta imetysrehuun, jotta ne alkavat tuottaa hyvin maitoa. Imetysaikana emakot eivät saisi laihtua liian paljoa.

5. Hyvä hygienia ja bioturvallisuus

Panosta sikalan sisäiseen ja ulkoiseen bioturvallisuuteen. Biocheck-tautikartoituksesta saadut tulokset ovat tässä hyvä työkalu. Työlistalle kannattaa ottaa siirtyminen kaikilla osastoilla kertatäyttöön. Tällöin osasto voidaan aina pestä, desinfioida ja se ehtii kuivua ennen uutta eläinryhmää. Puhdas juomavesi kuuluu hyvään hygieniaan. Kun vesilinjaston puhdistuksesta ja vesinäytteiden otosta huolehditaan säännöllisesti, eläimillä on juomakelpoista vettä aina tarjolla.

6. Terve saparo - hyvinvoinnin mittari

Hännänpurenta kertoo, että porsaalla jokin asia ei ole kunnossa. Panostaminen hyviin olosuhteisiin, virikkeisiin ja terveyteen auttaa ehkäisemään häntäongelmia.

7. Tunne tunnusluvut

Seuraa emakoiden, vieroitettujen porsaiden ja lihasikojen tärkeimpiä tunnuslukuja ja tee korjaukset heti. Porsaiden päiväkasvu, kuolleisuus ja rehunhyötysuhde ovat hyviä laatumittareita. ●

TILA:
Hongikon tila, Sonkajärvi

OMISTAJA:
Ari-Pekka Kurtelius

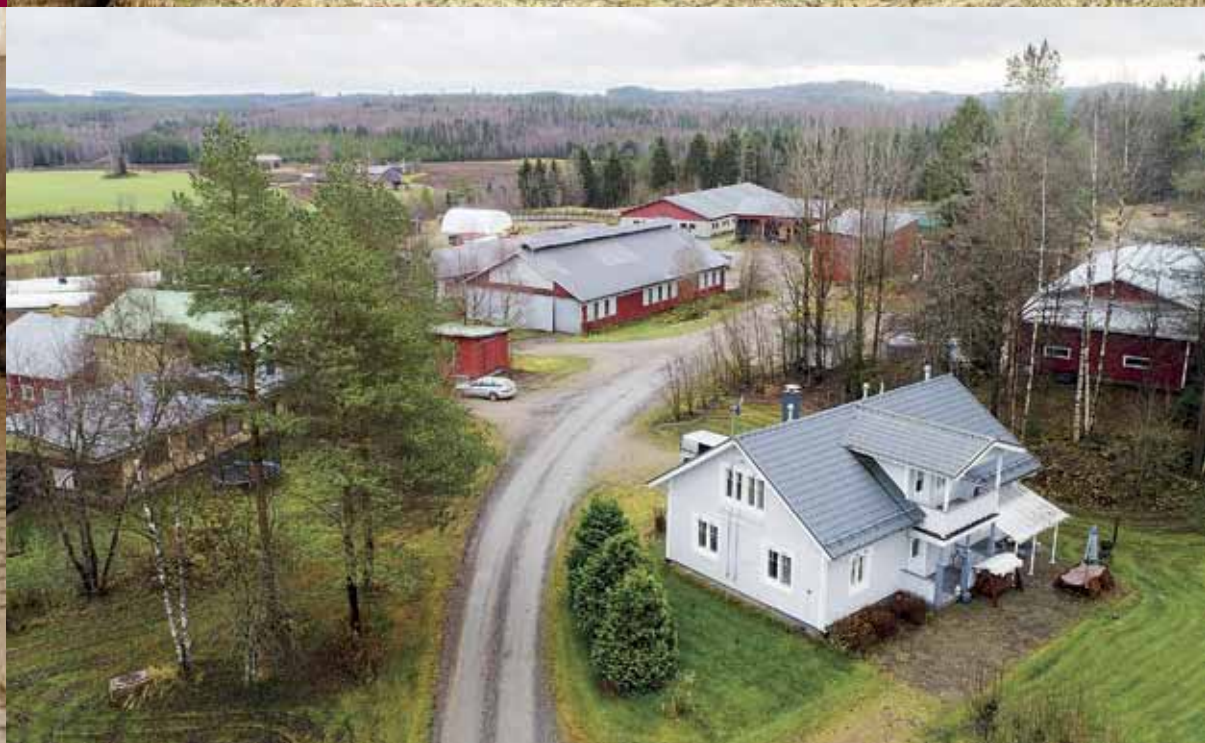
TEURASMYyntI:
219 kpl/v, keskipaino 390 kg,
ikä 19,6 kk (2019)

REHUSTUS:
Seosrehu, jossa säilörehua,
litistettyä viljaa, kivennäiset ja
suola

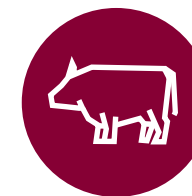
PELTOALA:
150 ha, nurmella noin 60
prosenttia

VILJELYKIERTO:
Kahden viljavuoden jälkeen
kolme nurmivuotta

TYÖVOIMA:
Yksi vakituinen työntekijä

Pienemmällä eläinmäärällä
tuotetaan nyt sama määrä
lihaa, mutta tietysti se ottaa
enemmän aikaa, Ari-Pekka
Kurtelius sanoo.

ENTISTÄ ISOMPIA SONNEJA

Vasikkapulan seurauksena Ari-Pekka Kurtelius kasvattaa sonnit nyt entistä korkeampiin teuraspainoihin. Kumimatot tuovat isoille sonneille makuumukavuutta.

TEKSTI: RAILA AALTONEN KUVAT: TOPI PAKARINEN

KUN SONKAJÄRVELÄINEN A-P Kurtelius aloitteli viljelijänuraansa vuonna 1987, teurasnaudan kasvatusta ei aloitettu helposti. Tilan aiemman lehmämäärän perusteella tuore isäntä anoi ja sai luvat 77 sonnivasikalle vanhaan lypsynavettaan, jonka hän remontoi.

Parin vuoden kuluttua nautojen laskutapa muuttui. Lupa tarvittiin vasta puolivuotiaasta lähtien, jolloin samaan tilaan sallittiin 90 nautaa. Vasta EU:n myötä alkoi uusi aika.

”Ensishokin jälkeen tajusin, että nythän navetoita saa tehdä.”

Ensimmäinen kylmäpihatto nousikin heti 1996. Ryhmäkoko karsinoissa oli 20 eläintä. Vuosina 2001 ja 2005 rakennetuissa halleissa on loppukasvatuspaikkoja 280, ja niiden myötä vanhasta pihasta tuli välikasvattamo.

Loppukasvatuskarsinat ovat kooltaan 120 neliometriä, mikä pykälien mukaan riittää 40 isolle naudalle. Ryhmät ovat kuitenkin nykyään pienempiä.

”Loppukasvatus on pakko olla rutiloililla, sillä isojen sonnien tarvitsemaa olkimäärää on hankala täällä saada. Mutta hyvinvoinnin kannalta on parempi, että karsinoissa on tilaa”, miettii Kurtelius,

jolle nautojen elämänlaatu on tärkeä kehityskohde.

Viisi vuotta sitten hän remontoi juotto- ja pikkuteinien osastot. Ternilään tuli olkipohjan tilalle kummimatto, joka kuivutetaan puruilla. Päivittäinen siivoilu kesyttää vasikat kilteiksi, melkein syyliin tuleviksi.

”Olkipohja oli vasikoille hyvä, mutta hoidon kannalta työläs.”

PEHMEÄ ALUSTA TUO HYVINVOINTIA

Ternilästä teiniosastolle mentäessä vaihdetaan haalarit ja hanskat ja desinfioidaan kengät. Tarkka hygienia on itsestäänselvyys, kun vasikat tulevat pariltakymmeneltä maitotilalta.

60 päivän juoton jälkeen koko ryhmä siirtyy yhdessä olkipohjaiselle teiniosastolle. Väkirehua ja karkearehua on tarjolla vapaasti puolen vuoden ikään.

Välikasvattamossa ja loppukasvatuskarsinoissa sonnit makailevat kumimatoilla. Pehmeä alusta on isännän mukaan selvästi sonnien mieleen, vaikka matot olivat

kin hintava hankinta.

”Ensimmäiset ovat olleet nyt neljä vuotta. Jokunen on mennyt kappaleiksi ja niitä on vaihdettu takuuseen.”

**TARKKA HYGIENIA ON
ITSESTÄÄNSELVYYS,
KUN VASIKAT
TULEVAT
PARILTAKYMMENELTÄ
MAITOTILALTA.**

Ternit saivat osastolleen kumimaton viisi vuotta sitten. Kaikilla osastoilla on nippojen sijasta juomakupit. Loppukasvatuskarsinat on mitoitettu 40 sonnille. Kasvatus viiden sonnin karsinoissa on eläimelle melkoinen pyttytuomio, Kurtelius tuumii.

13

YHDESSÄ

GENOMIARVOSTELU TULOSSA MYÖS LIHARODUILLE
DNA-tietoa hyödyntävä arvostelu on jo arkipäivää lypsykarjalla. Nyt genomisia arvostelumalleja luodaan myös liharoduille. Hanke on iso, mutta se tehostaa lihakarjan jalostusta, sanoo tutkija Anna-Maria Leino Lukelta.

TEKSTI: RAILA AALTONEN

”Pienoinen kasvulisä on sen jälkeen tullut, mutta samaan aikaan ruokinnassa siirryttiin tuorelisterettyyn viljaan. Se ehkä siinä enemmän vaikuttaa.”

Nettopäiväkasvu ternistä teuraaksi on keskimäärin 635 grammaa. Liharoturisteytyksillä se voi olla jopa 800 grammaa.

KESKIPAINOT NOUSSEET SELVÄSTI

Kurtelius kasvattaa sonnit nyt entistä isommiksi. Kun aiemmin tavoite oli 350 kilon teuraspaino, eräkohtainen keskipaino on tänä vuonna ollut 400–435 kiloa. Teuraita haetaan tilalta noin seitsemän viikon välein.

Loppukasvatuspaikat on mitoitettu täysien terniryhmien mukaan, ja kasvattaja kaipaa selkeää rytmiä ja tasaisia eläinvirtoja. Kasvatusajan piteneminen nostaa myös tapaturmariskiä, Kurtelius sanoo.

”Sonnit on syötettävä hyvin, jotta ne eivät myllää. Rehua saisi olla jatkuvasti edessä, aamullakin vielä vähän.”

Isäntä kertoo siirtävänsä herkästi eläimet, jotka eivät ryhmässä tunnu pärjäävän. ”Viimeksi siirsin

sairaskarsinaan hirven korkuisen honkelo-konkelo-holsteinin, oman turvallisuutensa takia.”

Vasikkapula alkaa myynneissä näkyä viiveellä. Teuraita on tähän saakka lähtenyt normaalisti, mutta nyt tilanne muuttuu.

”Se tulee näkymään myös teuraslinjalla. Lisäksi kuljetuksessa pitäisi ottaa huomioon, että sonnit ovat entistä suurempia”, Kurtelius miettii.

Hän kokee naudankasvattajien joutuvan maksamaan kovaa hintaa poliittisista päätöksistä.

”Vasikoita riitti niin kauan, kun maitotuotteiden vienti Venäjälle veti. Tämän tilanteen nähtiin tulevan, ja siihen on ollut pakko taloudellisesti varautua. Lihantuottajan keinot sopeutua ovat vähissä, kun säästömahdollisuudet rehustuksessa on jo käyty läpi.”

Kokenut kasvattaja keskustelee mielellään HKScanin asiantuntijoiden kanssa ja heittää näille kehitysideoita. Itsekin hän haluaa pysyä avoimena maailman muutoksille ja vakuuttaa intoa lihantuotantoon riittävän.

”Tilan tulevaisuutta tarkastellaan seuraavan kerran, kun nuorin poika valmistuu Viikistä.” ●

LIHAROTUJA on näihin saakka jalostettu kansallisissa ohjelmissa, kutakin rotua erikseen. Eläinten jalostusarvojen laskentaan on käytetty niiden omia kasvu- ja muita tuloksia sekä niiden jälkeläisten ja muiden sukulaisten tietoja.

Lypsyrotujen jalostukseen saatiin lisää vauhtia yhteis-pohjoismaisen jalostusarvojen laskennan avulla. Vähän myöhemmin perinteisestä arvostelusta siirryttiin genomiarvosteluun. Nyt vastaavaa loikkaa ollaan ottamassa Suomen viidellä yleisimmällä liharodulla.

”Genomitieto on uusi palikka, joka lisätään nykyisiin jalostusarvostelumalleihin. Arvosteluvarmuus paranee ja tuottajat saavat tarkempia ja tehokkaampia keinoja eläinvalintoihin”, Anna-Maria Leino kuvaa.

Perinnöllinen taso jalostettavassa ominaisuudessa paranee sitä nopeammin, mitä ankarammin eläimiä valitaan, mitä varmemmin pystytään arvostelemaan ja mitä lyhyempi on sukupolvien välinen aika. Neljäs tekijä on se, miten voimakkaasti ominaisuus periytyy.

Genomiarvostelut rakennetaan luotettavasti jalostusarvostelujen vertailuryhmäläinten avulla. Ryh-mät koetaan roduittain. Niiden kanssa samaan arvostelumalliin sopivat myös ensimmäisen polven risteytykset, joille ennen ei laskettu jalostusarvoja lainkaan.

Lypsykarjalla genomiarvostelun lisääminen nopeutti perinnöllistä edistymistä jopa kaksinkertaiseksi. Lihakarjalla vertailuryhmät ovat paljon pienempiä ja siksi vauhti jalostuksessa ei parane yhtä nopeasti.

Näytteitä on kerätty elykeskusten rahoittamissa GenoPihvi-hankkeissa sekä kesällä alkaneessa Satafoodin

emolehmätilojen eläinaineshankkeessa, jossa HKScan ja Lihatuokku Harri Tamminen ovat mukana.

Vasikoilta saa määrittämiseen tarvittavan kudoksenäytteen korvamerkin laitton yhteydessä, jos käytetään tätä varten tehtyä DNA-merkkiä. Myös karva-, veri- tai spermanäytteitä voidaan Leinon mukaan käyttää.

Tanskalainen laboratorio genotyyppittää näytteet ja toimittaa datan Lukeen, jossa kullekin rodulle rakennetaan genomiarvostelu. Luken kolmivuotisen Beef-Geno-tutkimushankkeen rahoittaa Makera.

”Tavoitteena on saada vertailuryhmään 2 000 eläintä per rotu. Angus on jo tavoitteessa, hereford ja charolais lähestyvät hyvää vauhtia. Limousinella ja simmentalillakin näytteitä on jo yli tuhat”, Leino kertoo. Hän kannustaa tiloja ottamaan näytteitä niistä eläimistään, joilla on jo jälkeläistenkin tuloksia.

”Tila, jonka eläimiä on vertailuryhmässä, saa luotettavimmat arviot uudiseläinehdokkaiden genomisista jalostusarvoista”, hän perustelee.

Yhdellä iskulla saa peräti kolme karpästä: genomiarvostelun lisäksi eläimelle saa tarkan polveutumistiedon, jos molemmat vanhemmat ovat genotyyppitetty, ja DNA-tuloksia perinnöllisistä, yhden geenin aiheuttamista sairauksista ja nupoudesta.

Jatkossa kasvattaja voisi valita pitoeläimet karsimalla ensin rakenteen ja luonteen perusteella ja sitten genotyyppittämällä potentiaaliset ehdokkaat. Genomiarvostelu lisää lopullisen valinnan varmuutta. ●

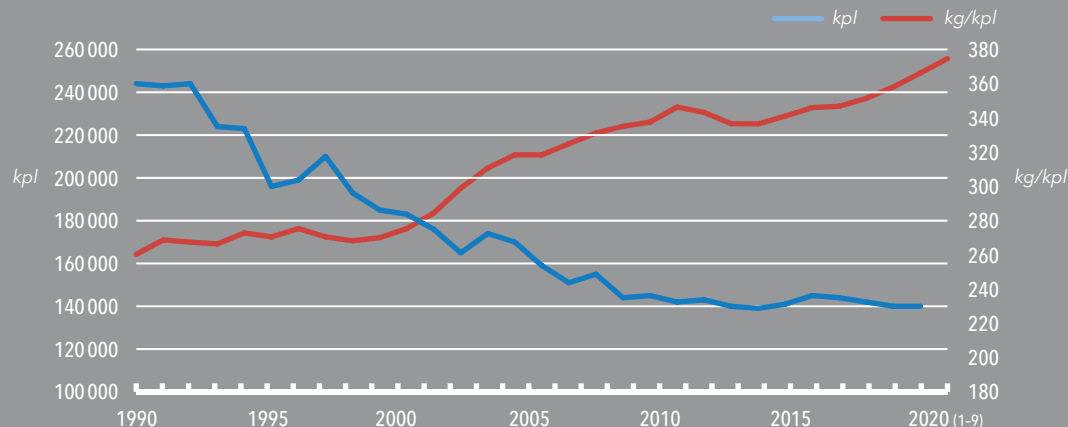
Anna-Maria Leino on rakentanut jalostusarvostelumalleja Lukella vuodesta 2008.

ISOMMILLE SONNEILLE ENEMMÄN TILAA

Viimeisen 20 vuoden aikana sonnien teuraspaino on noussut tasaiseen tahtiin. Tämä on ollut alan ja maatalouspolitiikan tahtotila. Raskaimmilla teurailta on osin kompensoitu pienentyneitä eläinmääriä. Tuoreiden arvioiden mukaan eläinmäärä kääntyy taas tulevina vuosina selvään laskuun, mikä lisää kasvupainetta keskipainoihin. Tilalla sonnien painonnousu on hyvä huomioida karsinakohtaisesti.

SONNIN KESKIPAINOT JA TEURASMÄÄRÄT 1990-2020

NÄIN TEURASPAINO VAIKUTTAA

Sonneja karsinassa, kpl	Teuras-paino, kg	Elopainoa karsinassa, kg
15	330	9 900
15	350	10 500
15	400	12 000
14	350	9 800
14	400	11 200
13	400	10 400

Karsinan eläinten yhteispaino eri eläinmäärillä ja keskiteuraspainolla.

Haudontamunien tuotannossa suunnittelun aikajänne on kaksi vuotta. Rasinen Tila Oy:n henkilökunta on hitsautunut tehokkaaksi tiimiksi.

TIPUJA TULEE, KUN KUKOT OVAT KUNNOSSA

Rasinen tilalla Humppilassa broilerikasvatus vaihtui vuosia sitten emolintujen munittamiseen. Munista haudotaan DanHatch Finlandin hautomossa untuvikkoja Kariniemen Kotitiloille.

TEKSTI: RAILA AALTONEN KUVAT: PAULIINA PUPUTTI

MIKA RASINEN oli mopoiässä, kun hänen vanhempansa vuonna 1982 rakensivat broilerikasvattamon 15 000 linnulle. Vuonna 1997 Rasiset rakensivat uuden hallin emolintuja varten ja alkoivat lihantuotannon rinnalla perehtyä munittamiseen.

”Tuotantopolven lintujen kasvatus loppui kolme vuotta myöhemmin. Vanha kasvattamo laajennettiin ja remontoitiin emolinnuille sopivaksi”, kertoo Rasinen, joka ryhtyi maatalousyrittäjäksi tilayhtymään 1996.

Nyt emolintuja on ympäristöluvan mukaiset 38 000. Sopimuskumppani on ollut jo viisi vuotta DanHatch Finland Oy. Yhtiö tuo maahan emountuvikot Ruotsista

ja kasvatuttaa ne nuorikkotuotantoon erikoistuneilla sopimustiloillaan.

Munittajalle emolinnut tulevat 18 viikon iässä. Parvessa on kukkoja noin yhdeksän prosenttia. Kanat alkavat tuottaa haudontamunia noin 24 viikon iässä.

Hautomon rullakoihin pakatut munat haetaan tilalta kahdesti viikossa.

HAUDONTATULOS RATKAISEE

Uuden parven tulo, lintujen opetus ja muninnan alku ovat kanaloissa työntäyteistä aikaa. Töissä on joka päivä neljä henkeä.

Arkena kanaloissa työskentelevät perheen miehet kahden työntekijän kanssa. Tarja Rasisen vastuulla ovat kanalan kirjalliset työt ja kirjanpito. Viikonloppuisin kanat hoidetaan oman perheen voimin ja tytär Maiju tulee kiireapulaiseksi tarvittaessa.

Rasinen antaa tunnustusta tilan pitkäaikaisille työntekijöille.

”Hienoimmatkaan vaa’at ja anturit eivät korvaa kanasilmää. Kukkojen hoito on yhtä tärkeää kuin kanojen, sillä jos kukot eivät ole kunnossa, ei tipujakaan tule. Lintuja hoitaessa on koko ajan ennakoitava tulevaa ja reagoitava mieluiten etuajassa. Kun virheet näkyvät, niitä on jo myöhäistä korjata.”

Haudontamunan tuottaja saa munista perushinnan ja haudontatuloksen perusteella määräytyvän lisähinnan. Haudontamunien määrä ja erän keskihaudontaprosentti ratkaisevat tuloksen.

Kana- ja kukkolinjat on jalostettu lihantuotantoon, ja munittamisessa on sen vuoksi omat haasteensa. Rasisen mukaan esimerkiksi laatu vaihtelu rehussa vaikuttaa munintaan enemmän kuin munijaroduilla, eikä kana myöskään ole kovin hanakka hakeutumaan pesään.

Emoparvet myös eroavat melkoisesti toisistaan. Kun kohdalle sattuu heikompi parvi, reilu vuosi sen kanssa tuntuu munittajasta pitkältä ajalta. Vertaistukea saa silloin toisilta tiloilta, joille saman erän lintuja on tullut.

”Siinä on tikkuja kynsien alla, kun yhdessä raavitaan päätä ja koetetaan ratkaista ongelmia.”

BROILERIN SUOSIO TAHDITAA TYÖN

Emotuottaja on tiukasti tuotantoketjussa kiinni.

”Hienoimmatkaan vaa’at ja anturit eivät korvaa kanasilmää.”

Broilerinlihan myyntiennusteet ratkaisevat emonuorioiden tuotannon, ja tänään aikataulutetaan tuotantomääriä kahden vuoden päähän.

Suurin piirtein 60 viikon iässä emoparvi lähtee Säkylään, Länsi-Kalkkunan teurastamolle.

”Meillä alkaa silloin reilun kuukauden show, jonka aikana ei ole tuntiakaan ylimääräistä aikaa. Kahdessa vuorossa työskennellen hallit ehditään juuri saada kuntoon ennen seuraavan parven tuloa”, Rasinen kertoo.

Kuudesta erillisestä osastosta on purettava ritilät, pesät ja kukkojen ja kanojen ruokintalaitteistot pesua ja desinfiointia varten ja koottava ne uudestaan. Apuna on ulkopuolista työvoimaa ja urakoitsijoita.

Vaikka tiivis aikataulu tuo painetta, Rasinen on tyytyväinen siihen, että tuotantokapasiteetti on täydessä käytössä. Broilerinlihan suosion kasvu antaa munittajallekin varmuutta tuotantoon.

”Ollaan siltä osin onnellisemmassa asemassa kuin muut, mutta jossain kohtaa kasvu tietysti päättyy. Koetetaan pitää kiinni tästä asemasta, mikä on saavutettu. Toivon, että lihan alkuperää ei kaupassa hämärretä.” ●

Tasaiset olosuhteet, säännöllinen elämä ja sopiva määrä hyväkuntoisia kukkoja ovat avaintekijät, kun tavoitellaan korkeaa haudontamunien määrää.

Mika Rasinen mielestä emohomma on palkitsevaa silloin, kun lintuerä lähtee hyvin raiteilleen. Hänellä on munittamisesta yli 20 vuoden kokemus.

Kuva: Suomen Broileriholitys ry

TIILA:

Rasinen Tila Oy, Humppila Osakeyhtiö vuodesta 2002

OMISTAJAT:

Mika, Tarja, Mikko ja Maiju Rasinen

TUOTANTO:

38 000 emolintua, runsaat 7 miljoonaa haudontamunaa / v

RUOKINTA:

Teollinen täysrehu

KASVINTUOTANTO:

Viljaa ja öljykasveja noin 90 ha:lla

TYÖVOIMA:

Perheenjäsenten lisäksi kaksi palkattua työntekijää

VALOPILKKU POIKKEUSAJAN KESKELLÄ

Joulu nousee poikkeusajan arjen keskelle kirkkaana valopilkkuna. Ulkomaanmatkat on peruttu, joten joulussa on jotain, mitä odottaa. Rauhoittumisen ja yhdessäolon lisäksi jouluna halutaan herkutella. Hyvä ruoka on yksi tärkeimmistä elementeistä onnistuneessa joulussa. Tänä vuonna monet viettävät joulua oman ydinperheen kesken, kun suuremmat sukukokoontumiset jätetään väliin.

TEKSTI: EVELIINA ALAMÄKI

JOULURUOKASESONKI on totuttu aloittamaan aina hyvissä ajoin ennen joulua, jopa heti marraskuun alkupuolella. Jouluherkkujen makuun on päästy pikujouluissa, erilaisissa joulutapahtumissa ja työpaikkojen lounasravintoloissa. Tänä vuonna on toisin. Jouluuokaetkoja vietetään entistä enemmän kotiloissa.

Joulun leipomiset kuuluvat perinteisesti monen perheen agendalle jo hyvissä ajoin ennen joulua, mutta nähtäväksi jää, missä määrin innostutaan esimerkiksi paistamaan pikkukinkkuja tai värkkäämään laatikoita joulutunnelman saavuttamiseksi.

JOULUPÖYDÄSSÄ KOTIMAISTA

Ruokakaupassa vastuullisuus näkyy suomalaisten valinnoissa yhä vahvemmin. Ruoan kotimaisuus on tärkeä valintakriteeri, joka korostuu myös joulupöydän hankinnoissa. Erityisesti kinkun ja perinteisten laatikoiden osalta suositaan suomalaista.

Vastuullisuus näkyy myös hankittavan ruoan määrässä. Ihmiset eivät halua enää syödä montaa päivää samaa ruokaa, eikä ruokaa saa jäädä yli. Näin ollen

ruokalajien ja ruoan määrään kiinnitetään entistä enemmän huomiota.

OMAN NÄKÖINEN JOULU

Joulu on traditioiden aikaa ja enemmistö haluaa pitää jouluaterian hyvin perinteisenä. Kuitenkin erityisesti nuoremmat kuluttajat ovat vaihtelunhaluisempia ja haluavat tuoda jouluaterialle uusia ja erilaisia ruokia.

Suurten ikäluokkien lapset pitävät vielä joulupeirinteistä kiinni, mutta ei enää seuraava, niin sanottu Z-sukupolvi. Sen muodostavat 1990-luvun puolivälin jälkeen ja 2000-luvun alussa syntyneet nuoret aikuiset.

Entistä enemmän on vallalla näkemys, että joulupöytään ei tarvitse laittaa niitä ”jää syömättä” -ruokia, joita on ennen ollut, ”koska ne kuuluvat joulupöytään”. Tarjolle laitetaan vain ruokia, joita ihan oikeasti halutaan syödä. Laatikoiden ja kinkkujen rinnalla voi hyvin olla nakkeja ja ranskalaisia tai kaloja ja äyriäisiä.

Jokaisen joulupöytä saa olla rohkeasti oman näköisensä!

Artikkeli pohjautuu HKScanin teettämään Jouluruokatutkimukseen, johon tammikuussa 2020 vastasi 539 yli 18-vuotiasta suomalaista. Kyselyn toteutti Foodwest.

CRACKLING PORK JOULUKINKKU

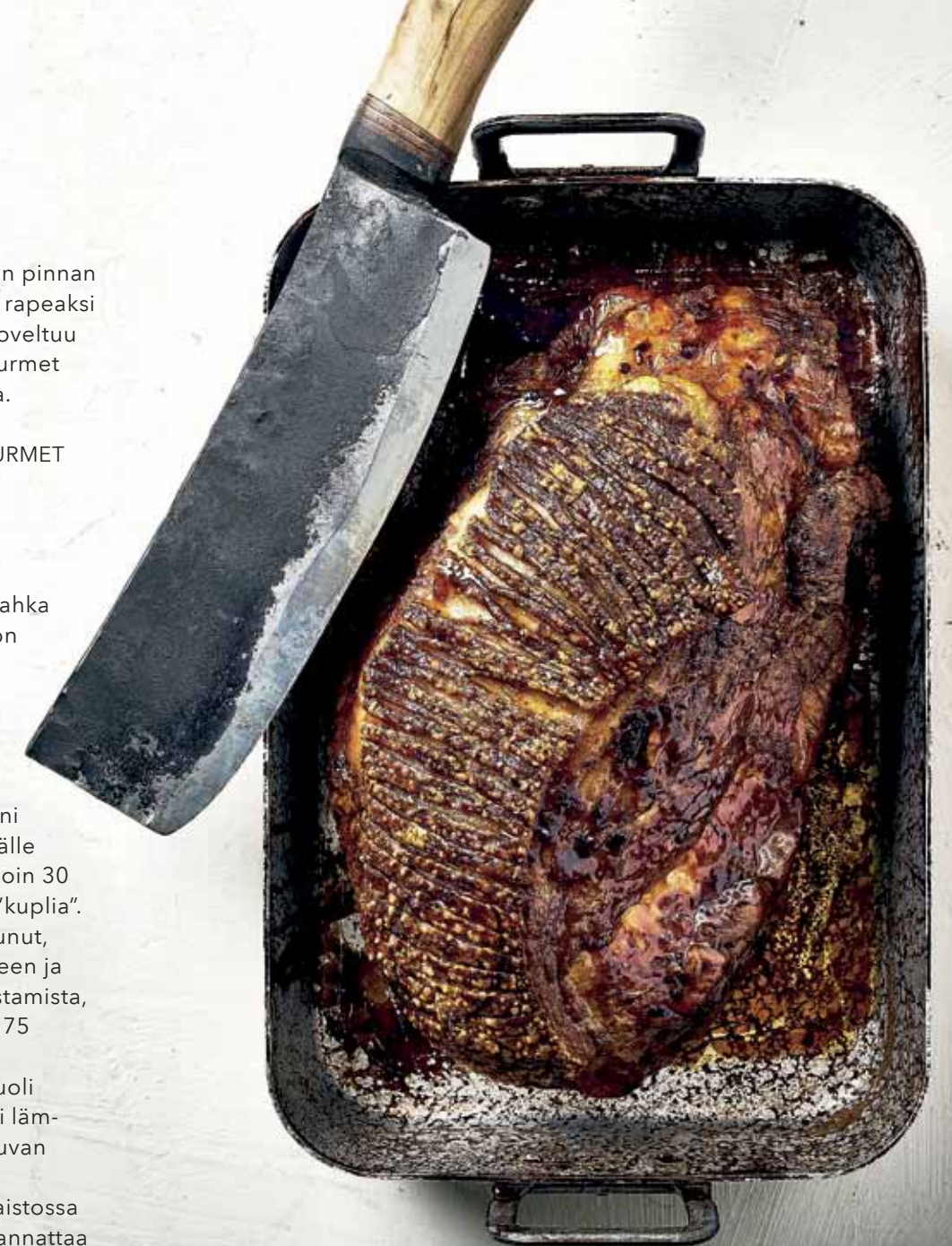
Joulukinkkuun saa upean rapean pinnan paistamalla kamaran rouskuvan rapeaksi ja herkulliseksi. Tarkoitukseen soveltuu esimerkiksi HK Viljaporsaan Gourmet kinkku, jossa on mukana nahkaa.

- 1 KPL HK VILJAPORSAAN GOURMET KINKKU
- SUOLAA
- RYPSIÖLJYÄ

Poista kinkusta verkko. Kuivaa nahka huolellisesti. Säädä mattopuukon terä noin 3 milliiä esiin. Vedä kamaraan viiltoja noin puolen sentin välein kuitenkin niin, ettei terä mene kamaran läpi. Hiero kamaraan rypsiöljyä ja suolaa. Kuumenna kiertoilmauuni 240 asteeseen. Laita kinkku ritilälle ja uuninpelti ritilän alle. Paista noin 30 minuuttia, jolloin kamara alkaa ”kuplia”. Kun kamara on kauniisti rapeutunut, alenna uunin lämpö 100 asteeseen ja laita kinkkuun mittari. Jatka paistamista, kunnes kinkun sisälämpötila on 75 astetta.

Anna kinkun vetäytyä ainakin puoli tuntia ennen leikkaamista. Nauti lämpimänä. Nahan tulee olla rouskuvan rapeaa ja herkullista.

Huom: Crackling-possun alkupaistossa tulee melkoisesti savua, joten kannattaa huolehtia riittävästä ilmanvaihdosta.

PERINTEINEN JOULUKINKKU

Perinteinen joulukinkku on monelle ehdottomasti se joulupöydän tärkein herkku. Kinkku paistetaan hitaasti matalassa lämmössä ja kuorutetaan sinapilla ja korppujauholla.

- 1 KPL HK RYPSIPORSAS® JUHLA-KINKKU POTKALLA, TUORESUOLATTU 6,0-8,0 KG
- 1 DL VAHVAA SINAPPIA
- 1 KANANMUNAN KELTUAINEN
- 1,5 DL KORPPUJAUHOJA
- (KOKONAISSIA NEILIKOITA)

Ota kinkku huoneenlämpöön useita tunteja ennen paistamisen aloittamista. Työnnä lihalämpömittarin piikki lihan paksuimpaan kohtaan. Kinkku on uuni-

valmis, kun mittari näyttää 8-10 astetta. Laita kinkku ritilän päällä 100-125-asteeseen uuniin ja ritilän alle uunipelti. Kaada uunipellille lasillinen vettä, niin rasva ei pala kiinni uunipeltiin ja uuni saa sopivasti kosteutta. Kinkun paistoaika on noin 1 tunti/kg. Mehevän kinkun sisälämpötila on 75 astetta ja perinteisen, murean kinkun 78-80 astetta.

Kun kinkku on paistunut, ota se pois uunista ja anna levätä huoneenläm-

mössä muutaman tunnin. Poista kinkusta seuraavaksi mahdollinen verkotus ja kamara. Kuori silava pois ja nosta kinkku puhtaalle uunipellille. Sivele kinkun pinnalle sinappi-keltuaiseosta ja ripottele päälle korppujauho. Koristele halutessasi vielä neilikoilla ja laita kuorutettu kinkku 225-asteeseen uuniin noin viideksi minuutiksi, minkä jälkeen kauniiksi ruskistuneen kinkun voi asettaa lepäämään.

Joulupöydän herkut

Joulun ruokatrendeissä näkyvät sekä vahvat perinteet että mielenkiintoiset uutuudet, sulavasti sovussa.

HK Viljaporsaan Gourmet kinkku sisäpaistista on pakastettu premium-kinkku pienellä nahalla ja rasvalla. Miedosti harmaasuolattu, luuton ja verkotettu. Paino 1,5-3,5 kg.

HK Viljaporsaan Juhlakinkku on valmiiksi kypsennetty perinteinen harmaasuolattu kinkku ilman potkaa. Nahallinen, luuton kinkku. Paino 2,1-2,6 kg.

Karniemen Kananpoika maustamaton on kokonainen maustamaton suomalainen broileri. Paino n. 1,3 kg.

HK Maakarit® Juhlamakkarat

Herkulliset makkarat sopivat hyvin joulupöytää täydentämään ja pitkiin pyhiin. Laadukas, palkittu HK Maakarit® -sarja tuo joulusesonkiin artesaanityönä Vantaan Pakkalassa valmistetun Juhlamakkaran sekä Juhlaraakamakkaran. Molemmissa on Maakareille tyypillinen lihaisa ja karkea rakenne.

Juhlaraakamakkaran mausteissa maistuvat korianteri, chili, inkivääri, paprika ja sipuli. Maku ei kuitenkaan ole liian tulinen. Juhlamakkarassa maistuvat valkosipuli, korianteri ja valkopippuri. Juhlaraakamakkaran pääraaka-aine on antibiootiton Rypsiporsas® ja Juhlamakkaran perinteinen viljaporsas.

Gourmet-leikkeleet tekevät joulun tapaspöydän

Pikkujoulujen herkkuna tai vaikkapa joulupöydän alkuruokana voi tarjota espanjalaistyylisen tapaslautasen suomalaisista leikkeleistä kootuna. Tähän sopivat mainiosti HK® Gourmet-sarjan leikkeleet. Kokeile naudan paahtopaistia tai maukkaita Rypsiporsas®-leikkeleitä!

Tutustu joulun herkullisiin resepteihin osoitteessa hk.fi/joulu

PIPPURIPAAHDETTU KALKKUNA

Joulupöytään kinkun lisäksi sopii mainiosti kalkkuna. Karniemen Kalkkunan fileestä on helppo tehdä maistuva jouluherkku, jota voit nauttia joko kuumana suoraan uunista tai jäädyttämällä ja leikkaamalla ohuiksi viipaleiksi. Resepti on helppo ja takuuvarmasti herkullinen!

- 1 PKT KARINIEMEN KALKKUNAN FILEE, MAUSTAMATON
- 1 RKL ROSEPIPPUREITA
- 1 RKL VIHERRIIPUREITA
- ½ RKL MUSTAPIPPUREITA
- 1 RKL FENKOLIN SIEMENIÄ
- 1 RKL KORIANTERIN SIEMENIÄ
- 1 RKL SUOLAA

Murskaa kaikki pippurit sekä fenkolin- ja korianterinsienet morttelissa karkeasti. Kuivaa kalkkunan fileen pinta talouspaperilla. Ripottele pintaan suola ja anna maustua puolisen tuntia. Hiero fileen pintaan mauste-seos. Paahda filee pienessä määrässä öljyä ja voita kauniin paahteisen väriseksi. Kypsennä lopuksi 150-asteisessa uunissa noin puoli tuntia, kunnes sisälämpö on 72 astetta. Jäähdytä yön yli, leikkaa ohuiksi viipaleiksi ja tarjoa joulupöydässä kinkun tapaan.

JARI LEIJA
Suomen liiketoiminnasta
vastaava johtaja,
HKScan Oyj

Koronapandemia ja afrikkalainen sikarutto vaikuttavat lihamarkkinaan

Heinä-syyskuussa jatkoimme HKScanin Turnaround-ohjelman toteuttamista poikkeuksellisessa ja haastavassa markkinaympäristössä, jota leimasi koronapandemia ja Saksassa todetun afrikkalaisen sikaruton aiheuttama markkinamuutos. Hienoa, että HKScanin kaikki liiketoimintayksiköt paransivat vertailukelpoista liiketulostaan. Eniten tulos parani Ruotsissa ja Tanskassa. Myös Baltiassa liiketoiminta kehittyi vahvasti.

MEILLÄ SUOMESSA tulos kehittyi oikeaan suuntaan, mutta maltillisemmin. Tulos oli hieman viime vuoden vastaavaa kautta parempi. Merkittävimmin tähän vaikuttivat pandemiasta aiheutunut myynnin rakenteen muutos sekä haasteet Rauman siipikarjaysyksikössä. Toimintamme Raumalla on edistynyt, mutta kokonaisuutena emme ole päässeet tavoitteen mukaiselle tasolle. Aiemmin päätetty investointi tuotantoprosessin alkupäähän on todella tarpeellinen. Se parantaa merkittävästi raaka-ainesaantoa, tuottavuutta ja toiminnan luotettavuutta, jota tarvitsemme varmistaaksemme kapasiteetin tulevaisuudessa. Siipikarjan kysyntä on vahvassa kasvussa. Pandemian vuoksi laitetoimitusten aikataulu on kuitenkin siirtynyt jonkin verran alkuperäisestä ja investointi toteutetaan pääosin ensi vuoden alkupuolella.

HKScanin strategisena tavoitteena on kasvaa monipuoliseksi ruokataloksi. Vastuullisesti tuotettu liha ja lihatuotteet ovat HKScanin toiminnan keskiössä. Sen lisäksi olemme laajentaneet

kumppanuuksien kautta tuotetarjoomamme kasvipohjaisiin tuotteisiin – Leivon Leipomon kanssa perustimme Boltsi Oy:n sekä HesPro Oy:n kanssa teimme yhteistyösopimuksen kasviproteiinituotteissa.

KORONAPANDEMIALLA VAIKUTUKSIA MYYNTIKANAVIIN JA TUOTEKATEGORIOIHIN

Koronapandemia on aiheuttanut muutoksia sekä myyntikanavissa että myynnin rakenteessa. Pandemian vuoksi ruoanlaitto keskittyi koteihin myös kesäkaudella. Tämän vuoksi vähittäiskaupassa myynti jatkui vahvana, erityisesti siipikarjatuotteissa, minkä lisäksi myynti vahvistui myös punaisessa lihassa ja lihavalmisteissa. Myönteistä on, että kotimaisen lihan osuus lihan kulutuksesta ja brändituotteidemme suosio vähittäiskaupassa kasvoivat. Pandemia on lisännyt kuluttajien tietoisuutta kotimaisen ruoan ja ruokaturvan merkityksestä sekä kotimaisen alkutuotannon arvostusta. Valmisruoissa kasvuvauhti on hitaampaa. Ruoan verkkokauppa

PANDEMIA ON LISÄNNYT KULUTTAJIEN TIETOISUUTTA KOTIMAISEN RUOAN JA RUOKATURVAN MERKITYKSESTÄ.

Koronapandemian aikana ruoan verkkokauppa on vilkastunut. Moni kuluttaja tilaa ruokatoimitukset kaupasta kotiin. Myös ravintolaruoka kotiin kuljetettuna kiinnostaa.

ja toimitukset suoraan kuluttajien koteihin jatkuivat selvästi vilkkaammin kuin ennen pandemiaa.

Sen sijaan food service -kanavassa koronapandemiasta johtuvat, alan toimijoita koskeneet viranomaisrajoitukset vaikuttivat selvästi ja kysyntä oli edelleen selvästi heikompaa kuin ennen koronapandemiaa.

Food service -kanavan heikko kysyntä on luonut markkinoihin epätasapainoa HKScanin kotimarkkinoiden lisäksi koko Euroopassa ja HKScanin vientimarkkinoilla Aasiassa. Afrikkalaisen sikaruton vuoksi vienti Saksasta Kiinaan on toistaiseksi keskeytynyt ja saksalainen sianliha jää Euroopan markkinoille. Tällä on välillinen vaikutus kotimarkkinoiden hintatasoon. HKScanin osalta vientivolyyymi Kiinaan kasvoi selvästi ja oli tammi-syyskuussa lähes tavoitteen mukainen.

KORONAPANDEMIAN LIITTYVÄT SUOJAUTUMISTOIMET JATKUVAT

HKScanissa olemme toteuttaneet keväästä alkaen ennaltaehkäiseviä varautumistoimia turvataksemme henkilötömmä terveyden ja sen myötä toimintamme jatkuvuuden koronapandemian aikana. Poikkeustilanteesta huolimatta olemme kuitenkin pystyneet pitämään yhtiön toimintakyvyn hyvänä ilman häiriöitä. Tästä erityiskiitos

HKScanin henkilöstön lisäksi myös tuottajille ja kaikille muille yhteistyökumppaneille.

Koronapandemia ei ole ohi. Syksyn aikana koronataartuntojen määrä on myös HKScan-konsernin toiminta-alueilla kasvanut ja yksittäisiä tapauksia on ollut myös meillä Suomessa. Siksi jatkamme viranomaisohjeiden lisäksi yhtiön omien koronaohjeiden tinkimättä noudattamista kaikissa toiminnoissamme. Suhdumme pandemian aiheuttamaan poikkeustilanteeseen edelleen erittäin vakavasti ja teemme jatkossakin kaiken tarvittavan henkilöstön turvallisuuden ja yhtiön toiminnan turvaamiseksi.

Poikkeukselliset ajat vaativat jaksamista ja päättäväisyyttä. Työtä on edelleen paljon emmekä saa antaa periksi. Markkinoiden haasteista huolimatta olemme edenneet oikeaan suuntaan myös taloudellisten tavoitteidemme osalta. Jatketaan hyvää tekemistä edelleen ja varmistetaan omalla vastuullisella toiminnalla jatkossakin henkilöstön ja tuottajien turvallisuus ja yhteisen ketjun toiminta!

Hyvää loppuvuotta kaikille sopimustuottajillemme sekä rauhallista joulunaikaa.

Kierrätyslannoite vauhditti kasvua Kalle Kankaanhuhdan (keskellä) härkäpapulohkolla. Matti Yli-Jama ja Mika Tuomola testasivat koelohkoillaan valkoapilaa ja italianraiheinää kerääjäkasveina.

Kuva: Oskari Vrtanen

Kuva: Pekka Rousi

Kuva: Pauliina Puhuti

KOELOHKOJEN KESÄ

kolmella Kariniemen sankarit -tilalla

TEKSTI: SANNA HAANPÄÄ-LIUKKO

Testasimme viime kesänä sopimustiloillamme keinoja hiilijalanjäljen madaltamiseen.

Kysyimme pilottitiloilta:

1 Mitä toimenpiteitä teitte kasvukaudella?

2 Mitä opitte?

3 Mitä ajatuksia mm. hiilijalanjäljen ja eläinten hyvinvoinnin mittaaminen herättää?

MATTI YLI-JAMA, KUUSJOKI (SALO)

Viljelyksessä reilut 200 hehtaaria, lajikkeina sokerijuurikas, kevät- ja syysvehnä, mallasohra, sientimotei, ruis ja herne.

- 1 Tilallamme oli kaksi koelohkoa, joilla viljeltiin kevätvehnää ja testattiin kerääjäkasvia. Valkoapilaa kylvettiin osalle toista koelohkoa ja sen vaikutusta hiilensidontaan mitattiin kahdella tutkimuskammiolla. Puinnan jälkeen kammio- mittauksilla on kerätty vertailevaa tietoa vehnän sängestä ja valkoapilasta. Saimme tilalle myös sää- ja maaperäasemat tuottamaan tietoa hiilensidontalaskelmia varten. Erityisesti sääasemasta oli iloa käytännön työtäkin ajatellen.
- 2 Meillä on ollut kerääjäkasveja viljan seurana jo useita vuosia. Hiilensidontamittausten seuraaminen on ollut erittäin mielenkiintoista. Sääaseman reaaliaikaiset tiedot tuuliolosuhteista auttoivat ajoittamaan kasvinsuojeluruis- kutukset oikein. Myös sademittari oli tarkka ja luotettava. Maaperäaseman tuottama tieto maan lämpö- ja kosteusoloista puolestaan auttoi suotuisan kylvöajan määrittämisessä.
- 3 Haluamme kehittää toimintamme vastuullisuutta edelleen ja kokeilla uusia asioita – tässä mittaukset ovat tukena. Myös kuluttajat ovat yhä kiinnostuneempia alkutuotannon ympäristövaikutuksista, samoin päättäjät. Tukipolitiikan pohjaksi on hyvä olla mitattua tietoa esimerkiksi rehuntuotannon hiilijalanjäljestä.

KALLE KANKAANHUHTA, KOKEMÄKI JA SASTAMALA

Viljelyksessä kahdella tilalla noin 250 hehtaaria, lajikkeina vehnä, syysvehnä, härkäpapu, kaura ja ohra. Apuna tilalla yksi ulkopuolinen työntekijä.

- 1 Tilallamme Sastamalassa testattiin Biolanin kehittämää uutta kananlantapohjaista kierrätyslannoitetta härkäpavun viljelyssä. Noin 10 hehtaarin koelohkosta puolet – savisempi, metsän varjostama alue – käsiteltiin kevytmuokkauksella ja toiselle puolelle tehtiin suorakylvö. Lannoite, joka on koostumukseltaan terävärakeista murua, saapui meille suursäkeissä, kevyesti kananlannalta tuoksahtaan.
- 2 Saimme uudella lannoitteella käsitellyltä koelohkolta noin kaksinkertaisen härkäpapusadon hehtaarilta muihin lohkoihin verrattuna – lannoite siis toimii. Lannoitteen levitys sujui meillä hyvin. Huomasin, että Multivan vauhti kannattaa pitää varsin maltillisena, jotta saavutetaan suositeltu lannoitemäärä hehtaaria kohti.
- 3 Kuluttajilla on tarve tehdä vastuullisia valintoja ja siksi he edellyttävät ruokaketjun läpinäkyvyyttä alkutuotantoon asti. Mittaaminen on yksi tapa kertoa ymmärrettävästi alkutuotannon ympäristövaikutuksista ja muista vastuullisuusasioista. Mittaaminen on myös hyvä työkalu, kun pohditaan, mihin vastuullisuustoimenpiteisiin tuottajien niukat resurssit on vaikuttavinta suunnata.

MIKA TUOMOLA, LOIMAA

Viljelyksessä noin 65 hehtaaria, lajikkeina vehnä, kaura ja ohra. Viljelijän vanhemmat ovat apuna tilan töissä.

- 1 Testasimme kahta kerääjäkasvilajia vehnän joukossa, kaikkiaan noin kolmasosalla peltoalasta, lähinnä savimailla. Kasveina käytettiin puhdasta italianraiheinää ja puhdasta valkoapilaa riippuen lohkon rikkapaineesta. Sekä vehnän kylvön yhteydessä että jälkepäin, jyräyksen kanssa tehty kerääjäkasvin kylvö tuottivat kumpikin onnistuneen ja rehevän kasvuston. Kerääjäkasvin onnistumista edisti todennäköisesti vehnäkasvuston jääminen harvakkoksi kuivuuden takia. Kerääjäkasvit eivät juurikaan haitanneet sadonkorjuuta – siitä ei siis tarvitse olla huolissaan.
- 2 Kannattaa kylvää kerääjäkasvit yhtä aikaa viljan kanssa, jotta niiden kasvu pääsee nopeammin vauhtiin. Koelohkoilta saadut sadot olivat vähintään yhtä hyviä kuin ilman kerääjäkasveja viljeltyjen lohkojen, mikä yhdessä maanparannushyötyjen, luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja hiilensidontan kanssa kannustaa kerääjäkasvien käyttöön. Ensi vuonna kylvän kerääjäkasveja 80 prosentille peltoalasta, myös kaura- ja ohralohkoille. Kerääjäkasvien synnyttämän biomassan mittaustuloksia vielä odottelen.
- 3 Ympäristö- ja vastuullisuusasiat ovat minulle henkilökohtaisesti iso motivaation lähde, ja on mielekästä olla mukana kehittämässä omaa toimintaa ja koko alaa näiltä osin eteenpäin. Mittaaminen on tärkeä osa tätä. Mittaustuloksiin pohjautuen on myös helpompi viedä eteenpäin viestiä vastuullisesta alkutuotannosta.

HANNA LOUNELA
ylitarkastaja, eläinlääkäri
Ruokavirasto

Q&A

KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA

HELPOSTI LEVIÄVÄ ELÄINTAUTI TILALLA, MITEN TOIMIN?

Vuosittain selvittämme epäilyjä helposti leviävistä eläintaudeista, mutta vahvistettuja tartuntoja on viime vuosikymmeninä ollut vain harvoin. Tautisuojauskella on suuri merkitys eläintautien leviämisen estämisessä.

LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ eläintaudit luokitellaan vastustettaviksi, ilmoitettaviksi tai muiksi eläintaudeiksi. Vastustettavia tauteja torjutaan viranomaistoimin ja osin valtion varoin. Nämä taudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin.

Helposti leviävien eläintautien torjuntatoimet ovat mittavimmat. Tämän ryhmän tauteja ovat muun muassa suu- ja sorkkatauti, afrikkalainen sikarutto ja tietyt lintuinfluenssavirukset.

Osaa taudeista ei ole koskaan esiintynyt Suomessa ja niiden muodostama uhka voi olla hyvin pieni. Toisia tauteja, kuten lintuinfluenssaa ja afrikkalaista sikaruttoa esiintyy Euroopassa parhaillaan, mikä muodostaa uhan niiden leviämiseksi myös Suomeen.

Eläinten hoitajan rooli eläintautien seurannassa on ratkaiseva. Hän voi havaita mahdolliset oireet ennen kuin tauti ehtii levitä laajemmalle. Eläinlääkäri tarkkailee myös käynneillään sairauden oireita eläimissä.

Nopeus on valttia, jos tilalla syntyy edes pieni epäily helposti leviävästä taudista. Eläin tai eläinryhmä eristetään ja otetaan yhteyttä kunnan- tai läänineläinlääkäriin. Tuottajan on myös varmistettava, että eläimiä ei lähde teuraaksi tai välitykseen ennen kuin tilanne on selvitetty.

Jos helposti leviävää eläintautia epäillään, läänineläinlääkäri antaa pitopaikasta vastaavalle toimijalle päätöksen (ns. rajoittavat määräykset) taudin leviämisen estämiseksi. Tässä vaiheessa selvitetään myös mahdollista leviämisreittiä. Näytteet voidaan tutkia, vaikka tartunta ei

alustavan selvityksen perusteella olisi todennäköinen.

Läänineläinlääkäri selvittää taudin tutkimiseksi tarvittavat näytteet ja sopii kunnaneläinlääkäriin kanssa eläinten tarkastamisesta ja näytteiden ottamisesta mahdollisimman pian. Näytteet toimitetaan pikapakettina Ruokaviraston Helsingin laboratorioon, jossa kaikki helposti leviävien eläintautien tutkimukset tehdään.

Alustavia tuloksia saadaan yleensä samana tai seuraavana päivänä, mutta lopullisten tulosten saaminen voi kestää useampia päiviä. Ensimmäinen tapaus voidaan joutua myös varmistamaan EU:n vertailulaboratoriossa.

Jos helposti leviävä eläintauti todetaan, Ruokavirasto määrää kaikki pitopaikan taudille alttiit eläimet lopetettavaksi. Aluehallintovirasto järjestää eläinten lopettamisen, raatojen hävittämisen ja pitopaikan puhdistuksen ja desinfiointin. Toimenpiteet ja pitopaikan käyttöönotto saneerauksen jälkeen suunnitellaan taudinaiheuttajan mukaan.

Tartuntatilaa ympäröivällä rajoitusvyöhykkeellä voidaan rajoittaa mm. eläinten, eläinperäisten tuotteiden ja sivutuotteiden siirtoja.

Varsinaisista taudin hävittämisestä aiheutuvista kustannuksista vastaa Ruokavirasto. Se myös maksaa omistajalle korvauksia lopetetuista eläimistä. Tuotannonmenetyksestä voi hakea korvausta. Korvauksia voivat hakea myös tilat, joiden toimintaa rajoitusvyöhykkeen kiellot merkittävästi vaikeuttavat. Tällöinkin korvaus on harkinnanvaraista. ●

25

KOLUMNI

GILJOTIINISTA PYRAMIDIN HUIPULLE

BROILERIN ALKUTUOTANTOTIIMILLÄ on yhteinen tavoite: toimittaa oikea määrä oikean kokoista ja laatuista lintua Rauman yksikköön. Ja vieläpä oikeaan aikaan. Ketjun yhteinen onnistuminen perustuu osaltaan siihen, että tämä tavoite saavutetaan.

Olemattomista kiloista on mahdollista valmistaa kuluttajalle maistuvia tuotteita. Toisaalta liiat kilot joutuvat todennäköisesti pakkasvarastoon hyödynnettäviksi matalammalla katteella myöhemmin. Lisäksi tuoteisto on rakennettu juuri tietyn kokoiselle linnulle.

Tämä toimitusvarmuus, niin kuin asiaa hienosti kutsutaan, kulkee tuotantoketjun alusta kuluttajan lautaselle saakka. Ketju alkaa jo jalostuspyramidin varhaisesta vaiheesta ja etenee emotuotannon ja hautomon kautta broilerin tuotantopolven tiloille.

Alkutuotantotiimi tekee jatkuvaa yhteistyötä hautomon ja kasvattajien kanssa toimitusvarmuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Perustana on tietenkin kasvatuserien huolellinen suunnittelu. Lopputulokseen vaikuttavat niin monet tekijät, että niiden kaikkien huomioonottaminen suunnittelussa vaatisi melkoisia ennustajaeukon taitoja.

Broilerikasvattaja lähtee toteuttamaan kasvatussuunnitelmaa omalla ammattitaidollaan. Painojen ohjaamisen tueksi pyrimme antamaan mahdollisimman

ajantasaista tietoa eri tavoin ruokittujen parvien teurastuloksista. Mutta vaikka kuinka seurattaisiin ja laskettaisiin, joskus biologia yllättää silti.

Kesän aikana teimme yhdessä kasvattajien kanssa merkittävän uudistuksen lihan hinnastoon. Siirryimme niin sanotusta giljotiininhinnastosta pyramidirakenteeseen. Uuden hinnaston tavoitteena on ohjata kasvattajan ja HKScanin teuraspainotavoite grammalleen samaksi ja näin parantaa toimitusvarmuutta edelleen.

NYT PARHAAN TUOTON TUO TASAN TAVOITEPAINOON KASVATETTU ERÄ.

Kuva: Raila Aaltonen

Aiemmin kasvattaja sai parhaan tuoton, kun teuraseran paino osui selvästi yli HKScanin tavoitteen, eli ensimmäisen hintaleikkurin yläpainorajalle. Jos paino meni grammankin yli, tuotto leikkautui merkittävästi. Nyt parhaan tuoton tuo tasan tavoitepainoon kasvatettu erä. Tuotto heikkenee loivasti, mikäli teuraspaino jää tavoitteen alapuolelle tai menee kohtuullisesti sen yli.

Uusi hinnastorakenne on selvästi motivoinut kasvattajia entistä paremmin tähtäämään yhteiseen tavoitepainoon. Uudistus vaikuttaa varsin onnistuneelta koko tuotantoketjun toimitusvarmuuden näkökulmasta. Hyvä me! ●

Eija Talvio
Vanhempi asiantuntija

Kuva: Kari Kylmäpää

Kuva: Teijo Hakala

Kuva: Kari Kylmäpää

Tuotannon seurantaraportit antavat HKScanin laatutiloille hyödyllisiä kehittämisen työkaluja. Laatuketjun vaatimuksia muun muassa eläinten hyvinvoinnille kehitetään kuluttajien toiveista lähtien.

Laatuketju vastaa kuluttajien toiveisiin

Vuosituhanne alussa lähdimme HKScanilla rakentamaan nuoren naudan kasvatukseen laatuketjua. Sen myötä esimerkiksi kasvattamon olosuhteisiin, ruokintaan ja eläinten terveyteen tehdyt panostukset ovat maksaneet itsensä takaisin parantuneita tuotantotuloksina.

TEKSTI: SAMI-JUSSI TALPILA

LAATUTILOILLE maksettava laatulisä on osaltaan kannustanut tiloja mukaan ohjelmaan. Laatutilat tuottavat nyt noin 65 prosenttia nuoresta naudasta.

Vuosien myötä laatutilaohjelmaan on tullut uutta sisältöä. Naudan yhteistyöryhmässä linjattiin aiemmin tänä vuonna, että vuoden 2021 loppuun mennessä eläimillä tulee olla pehmustettu makuualue ja juomakupit.

Suurinta muutostarvetta tämä tarkoittaa ritiläkasvattamoissa. Nykyinen laatulisä kannustaa investoimaan kumimattoihin. Mattoa tulee olla noin 2/3 karsinan alasta, jotta kaikki eläimet mahtuvat sille yhtäaikaan. Kustannus on noin 100 euroa eläinpaikkaa kohti, ja hankintaan on mahdollista saada investointitukea.

Kumimattoihin investoineet tilat ovat olleet niihin

todella tyytyväisiä. Ongelmat ovat johtuneet useimmin virheellisestä asennuksesta.

NASEVA TUO LÄPINÄKYVYYDEN

Tuotannon seuranta on yksi nautatilien kulmakivistä. Laaturaporttimme uudistuvat vuodelle 2021 ja niiden kautta haluamme tuoda yrittäjille lisää tietoa tuotannon onnistumisesta ja mahdollisista parannuskohteista.

Ala on investoinut paljon Nasevaan ja sen käytettävyyteen, sillä Nasevan kautta tilan eläintuotantoon voidaan rakentaa läpinäkyvyys. Niin laatuemolehmätiloilla kuin loppukasvatuksessa Naseva, sen lääkekirjanpito ja ajallaan tehty terveydenhuoltokäynti ovat perusasioita. On vaikea nähdä nautatilan toimivan tulevaisuudessa ilman Nasevaa ja siellä olevaa lääkekirjanpitoa.

PONNISTETTU ROTUKARJAKETJU

Rotukarjivasikoiden kasvatusta on keskitetty siihen erikoistuneille tiloille, mikä helpottaa kasvatusta seuranta- ja eläinten teurasohjausta. Myös tautihallinnan kannalta on tärkeää, että maitorotuiset ja rotukarjivasikat kasvatetaan erillään.

Rotukarjaketjussamme kasvatusta perustuu kuivikepohjaratkaisuihin. Tämä on ollut alusta asti selkeä ja johdonmukainen linja.

Saamme piakkoin vahvistusta uudesta naudanlihan tuotannon asiantuntijasta, joka tulee tekemään töitä rotukarjatilojen parissa. Uuden asiantuntijan yksi keskeinen työmaa on palveluiden kehittäminen laatuemolehmätiloille.

LAATUTILAKETJU MUUTTUU AJAN MYÖTÄ

Laatuketjumme tekemisestä viestitään kuluttajille HK EHTA® -tuotemerkin avulla. Laatuketjussa tavoittemme on huolehtia, että olemme eläinten hyvinvoinnin osalta askelen edellä jatkossakin. Samalla parannetaan tulosta myös tilatasolla.

Huomisen kuluttaja vaatii tuotantoketjuiltamme jatkuvasti lisää. Jatkossa sisällytämme laatuketjuun konkreettisia tilatason toimenpiteitä tuotannon hiilijalanjalan pienentämiseksi.

Niitä tehdään tiloilla jo tälläkin hetkellä. Ne tulevat kuitenkin todentaa, tieto tallentaa ja viestiä niistä kuluttajille koko nautaketjun osalta. Laatutilaohjelma tarjoaa myös jatkossa hyvän puitteen vastata kuluttajilta naudanlihan tuotannolle tuleviin haasteisiin. ●

LAATUTILAT ETUSIJALLA VASIKOIDEN TOIMITUKSESSA

KULUVAN VUODEN kuuma puheenaihe koko suomalaisessa nautaketjussa on ollut vasikoiden niukkuus. Tilanne on kehittynyt odotettua nopeammin, ja kasvattamot ovat vuoden 2020 aikana toimineet vajaalla eläinmäärällä.

Tilat ovat paikanneet vasikoiden niukkuutta kasvatusaikaa pidentämällä ja maitorotuisienkin sonnien keskiteuraspainot lähentelevät 400 kiloa.

Lypsykarjoista tulevien vasikoiden tarjonnan arvioidaan seuraavan viiden vuoden aikana vähentyvän Suomessa yli 20 000 kappaleella. Emolehmätuotannon myönteinen vire ei riitä paikkaamaan maitorotuisien vasikoiden jättämää aukkoa.

Niukkuustilanteessa laatutilat ovat etusijalla vasikoiden toimituksessa. Tällä varmistetaan myös HK EHTA® -tuotemerkin riittävä volyyymi. Laatutilojen tuotantotuloksia ja terveydenhuoltokäyntien sekä eläinten hyvinvoinnin toteutumista seurataan säännöllisesti.

Investointitukia ei todennäköisesti voi hakea vuoden 2021 aikana uusiin nautakasvattamoihin. HKScanin nautaketjussa aloitetut kasvattamohankkeet saatetaan loppuun.

Korjausinvestoinnit ovat edelleen mahdollisia ja niihin voi investointitukea saada. Investointituki emolehmäpihatoihin pysyy sekin edelleen auki.

Nuoren naudan kasvatusta rakennuskehitys ollut tällä vuosituhanneella vauhdikasta. Osassa rakennuksista on varmasti korjaustarpeita, joita kannattaa tässä tilanteessa kartoittaa. Kun katsomme pidemmälle eteenpäin, osa kasvattajista lopettaa, ja tämä antaa tilaa investoinneille myös uusiin loppukasvatuspaikkoihin.

Aluevastaavat ovat kartoittaneet jokaisen kasvattamon suunnitelmia tulevaisuuden osalta. Kasvatuskapasiteetin hallinnan kannalta on tärkeää tietää seuraavien viiden vuoden aikana tuotannosta pois jäävien paikkojen määrä ja tunnistaa tilat, jotka haluavat lisätä kasvatuskapasiteettia.

KORKEA AIKA HOITAA TAUTISUOJAUS KUNTOON

Suomalainen eläinterveys ei ole myytti vaan tuotannon vahvuus. Silti meilläkin tuotantoeläimillä esiintyy tartuntoja, joita voidaan vähentää toimivalla tautisuojauskella.

TEKSTI: INA TOPPARI, TOIMINNANJOHTAJA, ETT RY KUVAT: PAULIINA PUPUTTI

ELÄINTAUTIUHAT ovat todellisia ja yllättäviä – kukapa olisi vuosi sitten osannut arvata, että koronavirus vaikuttaa maailmanlaajuisesti ihmisten arkielämään tässä mittakaavassa.

Afrikkalainen sikarutto ja lintuinfluenssa ovat esimerkkejä vakavista, helposti leviävistä taudeista, joiden vaikutus tuotantoomme muun muassa vientirajoitusten kautta olisi hyvin haitallinen.

Suomessa esiintyvistä taudeista osa on taloudellisesti merkittäviä, kuten vieroitettujen porsaiden koliripuli tai vasikoiden hengitystietulehdukset. Näitä tauteja ei voida saneerata pois tuotantoketjuista, vaan niiden hallinnassa auttavat hyvät tuotantotavat ja tilan sisäinen tautisuojaus tartuntaketjujen katkaisemiseksi. Säännöllisellä näytteenotolla varmistetaan tartunnanaiheuttaja ja sen herkkyys käytettävälle antibiootille.

KOLME TÄRKEÄÄ PERIAATETTA

Tautisuojauksen kolme kulmakiveä ovat eristäminen, puhdistus ja desinfiointi. Näihin YK:n maatalousjärjestö FAO:n esittämiin periaatteisiin perustuvat kaikki tilojen toimenpiteet taudeilta suojautumiseksi.

Hyvä tautisuojaus vaatii enemmän asennetta kuin taloudellisia resursseja. Yksinkertaisillakin ratkaisuilla voidaan huolehtia esimerkiksi riittävästä tautisulusta kävijöille ja tilan väelle.

Taudinaiheuttaja voi tulla kävijän mukana toiselta tilalta tai talonväen jalkineissa pihamaalta. Tautisulku eläintilan sisäänkäynnissä estää taudinaiheuttajien pääsyn eläimiin tilan ulkopuolelta.

Tautisulun vähimmäisvaatimuksena on jalkineiden ja päällysvaatteiden vaihto sekä käsien kunnollinen pesu ja/tai desinfiointi. Kaikilla ovilla tulisi toimia samojen periaatteiden mukaisesti – ulkona astelleiden kenkien ei tulisi palata takaisin eläintilan puhtaalle alueelle.

HAITTAELÄINTORJUNTAAN SUUNNITELMA

Jyrsijät ja linnut ovat todellinen salmonellauhka eläintiloilla. Salmonella tarttuu eläimiin suun kautta, joten rehu on suojattava haittaeläinten ulosteilta sekä varastossa että ruokintapöydällä. Avoimet rehusiilot aiheuttavat ison riskin.

Jyrsijämyrkkujen saantia on rajoitettu ympäristövaikutusten vuoksi. Onkin entistä tärkeämpää huolehtia

tilaympäristöstä niin, ettei esillä ole jyrsijöitä houkuttelevia rehunäytteitä eikä suojaa tarjoavia piilopaikkoja.

Pidä roskat suljetuissa astioissa ennen poisvientiä. Tiivistetty sora on heinikkoa ja pusikkoo parempi eläintilojen ja rehuvarastojen seinustoilla. Ovien tiivisteet ja rakenteet on pidettävä kunnossa, jotta rakennuksen seinustalle uskaltautuneet siimahännät eivät pääse sisään. Lintujen sisäänkäynnin estämiseksi ilmanvaihtokanavat ja räystäänaluset verkotetaan.

Jyrsijöitä voidaan havainnoida sisätiloissa myrkytömin syötein tai etsimällä niiden ulosteita tai pölyyn jääneitä jalanjälkiä.

HKScanin sianlihantuotannon Aktiiviluokan säännöt edellyttävät kirjallista, Sikavaan tallennettua suunnitelmaa, jossa kuvataan torjuntatavat, syöttien sijainnit ja tarkastaminen sekä jyrsijähavainnot. Broileriketjussa haittaeläinsuunnitelmapohja on keväällä päivitetty ja toimitettu HKScanin tuottajille Satafood-kehittämishankkeen kautta.

HYVÄ
TAUTISUOJAUS
VAATII
ENEMMÄN
ASENNETTA KUIN
TALOUDELLISIA
RESURSSEJA.

BIOCHECK LÖYTÄÄ KEHITYSKOhteET

Tilatason arviointijärjestelmä Biocheck.UGent® on jo osa

Sikavaa ja pian Nasevaakin. Broilerituotannossakin voidaan hyödyntää selaimella käytettävää arviointijärjestelmää.

Sika- ja nautatiloilla arvioinnin tekee oma terveydenhuoltoeläinlääkäri. Tulosten perusteella sovitaan yhdessä tautisuojauksen kehityskohteista. Sikavan kansallisen ja erityistason tiloilla arviointi tulee tehdä vuosittain. ●

TAUTISUOJAUKSEN PERIAATTEET, FAO

ERISTÄ Esteet taudinaiheuttajien leviämislle.	<ul style="list-style-type: none"> Ostaeläinten eristys Haittaeläinten pitäminen pois eläintiloista Rehujen suojaaminen Tautisulku sisäänkäynnissä, tilakohtaiset jalkineet ja suojavaatteet Kertakäyttöisyys
PUHDISTA Mitä et voi eristää, puhdist.	<ul style="list-style-type: none"> Puhdistaminen on näkyvän lian poistamista
DESINFIOI Oikein suoritettuna tuhoaa taudinaiheuttajat puhdistetuilta pinoilta.	<ul style="list-style-type: none"> Riittävä teho vain puhdistetuilla pinoilla Kuivadesinfektio

Suunnitelmallinen haittaeläinten torjunta pienentää salmonellatartunnan riskiä. Jokainen sisäänkäynti tarvitsee oman tautisulkunsa.

HYVÄ BIOTURVA VOI ALENTAA VAKUUTUSMAKSUA

Sikalanpitäjä voi tulevaisuudessa vaikuttaa oman salmonellaryhmävakuutuksensa hintaan parantamalla tautisuojauksensa tasoa. ETT:n vetämässä hankkeessa kehitetään vahingonkorvausrahaston mallia ja kriteereitä maksujen porrastamiseen. Arvioinnin tautisuojauksesta tekee oma terveydenhuoltoeläinlääkäri tai Sikavan asiantuntija. Voit tänä vuonna pyytää Sikavan asiantuntijaa pilottikäynnille ennen varsinaista arviointia.

HK HIILI STARTTAA

HKScanin ja Suomen Yrittäjäopiston uusi HK Hiili -johtamisvalmennus starttaa tammikuussa. Tavoitteena on vahvistaa nautatilojen talous- ja ympäristöosaamista ja kerätä lisää tietoa nautaketjun eri osien hiilijalanjäljistä.

Valmennuksen aikana osallistujat saavat vahvan paketin taloudesta, analysoivat kokonaisvaltaisesti oman tilansa nykytilaa ja laativat suunnitelman tilansa hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Osallistujat suorittaa valmennuksen aikana johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon.

Ilmoittautuminen päättyi joulukuun alussa. Jos et ole huomannut ilmoittelua ja valmennus kiinnostaa, voit tiedustella mahdollisuutta ilmoittautua jälkikäteen Sami-Jussi Talpilalta: sami-jussi.talpila@hkscan.com.

Kuva: Karri Kylmäpää

UUSI, HELPPOKÄYTTÖISEMPI SINETTI

Uudistamme ensi vuonna Sinetti-palvelua. Kehitystyötä varten haastattelimme syyskuussa 17 tuottajaa, jotka edustavat eri tuotantosuuntia.

Haastatteluissa ilmeni, että Sinetin käyttö on vahvasti tuotantosyklin ohjaamaa. Broileri- ja sikatuottajat käyttivät Sinettiä tiheämmin kuin hitaamman syklin nautatuottajat. Tuottajat tekivät Sinetissä teurasilmoitukset, tarkastelivat teurastietoja ja tilityksiä, tarkistivat eläinkuljetusten aikatauluja sekä lukivat ohjeita ja tiedotteita. Uudistetulta Sinetiltä haastatellut toivoivat helppokäyttöisyyttä ja reaaliaikaisuutta. Ylimääräisistä klikkauksista halutaan eroon ja data kiinnostaa eniten heti tuoreiltaan. Esille nousi myös toive räätälöidymmästä viestinnästä, jossa näkyy vain tilan tuotantosuunnan mukaiset koulutukset ja tiedotteet.

Sinetti uudistuu askeleittain vuonna 2021. Käyttöönotto vaatii joka tilalta pääkäyttäjän vahvistamisen. Vastaathan pääkäyttäjäkyselyyn, johon olemme lähettäneet linkin tekstiviestitse. Pääset pääkäyttäjäkyselyyn myös Sinetin tiedotteista.

Kuva: Pauliina Pupuutti

Kuva: Pauliina Pupuutti

TERVETULOA CARMELA!

Carmela Rosu on nimetty eläinlääkäriksi Suomen broileritiimiin. Aiemmin Ruokaviraston siipikarjan tarkastuseläinlääkärinä toiminut Rosu aloitti hankinta- ja kehityspäällikkö Jarmo Seikolan vetämässä tiimissä marraskuun alussa. Siipikarjan eläinlääkärin töitä hoitanut Leena Pohjola ottaa jatkossa vahvemmin vastuuta HKScanin vastuullisuusohjelman mukaisesta tuotantoeläinten hyvinvoinnin kehittämisestä. Leena tukee broilerin hankinta- ja kehitystiimiä Rosun perehdyttämisessä ja on tiimin tukena myös jatkossa.

VOIKO VAHINKOJA ESTÄÄ?

Julkaisimme lokakuussa Riskinhallinta tilalla -lomakkeen, jonka täyttämällä tila voi arvioida oman tilansa riskejä. Tavoitteena on herättää yrittäjät ajattelemaan oman tilansa riskinhallinnan kehittämistä. Lomake käsittelee kotieläintuotannon lähtökohdista omaisuus-, tuotannonolliset ja henkilöstöriskit.

Tiloilla vakuutuskausi on tavallisesti kalenterivuosi. Vakuutusehtoihin muutokset on helpoin viedä vakuutuskauden vaihtuessa. Omaan tekemiseen voi vaikuttaa joka päivä.

Lokakuun Kotitalalta-podcast kysyi Voiko vahinkoja estää? Voit kuunnella jakson Spotify-palvelussa tai osoitteessa www.hkscanagri.fi/podcast. Riskinhallinta tilalla -lomake on ladattavissa podcastin esittelyn yhteydestä sekä Sinetin ohjeista.

Kaksi vuotta tuottajana - miltä nyt tuntuu?

MELKO TARKALLEEN kaksi vuotta sitten kotitilani keittiön pöydän ääressä allekirjoitettiin sukupolvenvaihdospapereita. Olen koko ikäni kasvanut ja seurannut vanhempieni arkea maatalousyrittäjinä. Ajattelin tietäväni, mitä maatalousyrittäminen ja broilereiden kasvattaminen vaatii, vaikka olin ollut kahdeksan vuotta sairaanhoitajana kolmivuorotyössä.

Mutta tiedänpö sittenkään? Epävarmuuden tunteet keittiön pöydän ääressä pistivät hikoilemaan. Olenko tästä sittenkään varma? Mitä jos en pystykään hoitamaan lainoja? Tai tukihakemusten lähettämässä tapahtuu virhe?

Nyt kahden vuoden jälkeen voin todeta, että kyllä kannatti allekirjoittaa! Sekin on todettava, että toisen työstä ei voi tietää ennen kuin on sitä itse tehnyt.

Sanotaan, että uutta työtä aloittaessa kestää kaksi vuotta ennen kuin sen kokee osaavansa. Kahdesti tämän kokeneena voin osaltani todeta tämän pitävän paikkansa. Olen ehtinyt tutustua yhteistyökumppaneihin, selvittänyt vuodenaikojen vaihteluiden aiheuttamat haasteet ja tehnyt tukihakemuksia onnistuneesti.

Tuskin missään työssä tulee täysin valmiiksi, aina on uutta opeteltavaa. Oikean kylvö- tai puintiajankohdan päättäminen on vanhemmilleni 30 vuoden kokemuksen jälkeenkin haastavaa. Onneksi heidän autojensa perävalot eivät näkyneet viimeistä kertaa kotitilani pihalla silloin kaksi vuotta sitten, vaan he auttavat edelleen tarvittaessa.

Koulutukset ja yhteistyön olen todennut erittäin tärkeiksi. On kyse sitten Kariniemen pienryhmäkoulutuksista muutaman kerran vuodessa tai HKScanin kolmivuotisesta Next Generation -koulutuksesta. Yhteyden ottaminen HKScanin työntekijöihin ja muihin tuottajiin on paljon helpompaa, kun heihin on tapaamisissa tutustunut.

Yrittäjänä olen itse vastuussa yritykseni onnistumisesta ja menestymisestä. Se on samalla pelottavaa ja antoisaa. Onneksi olen saanut vierelleni kumppanin jakamaan tätä vastuuta. Toivon ihmisten jatkossakin arvostavan suomalaista vastuullisesti tuotettua ruokaa, jota mielelläni ja ylpeydellä tuotan.

Minna Vähä-Hakula

Kuva: Katja Toivanen

Agrofood
Ecosystem®

Next
Generation

Etänä muttei erillään Tuottajaseminaari 2021

Mitä kuluttajat haluavat tulevaisuudessa? Mihin suuntaan HKScan ja tuotebrändit HK, Kariniemen ja Tamminen ovat matkalla? Millainen on elinvoimainen kotieläintila 2025?

Tänä vuonna HKScanin tuottajaseminaari tulee kotiisi. Voit seurata kotisohvalta HKScanin johdon puheenvuorot ja kärkiasiantuntijahaastattelut. Pääset myös vierailemaan palkittujen tuottajien kotitiloille. Eikä seminaari ole seminaari ilman rentoa yhdessäoloa!

Varaa 11.2.2021 kalenteristasi!

Kurkkaa päivän ohjelma:
www.hkscanagri.fi/tuottajaseminaari2021

Eläinten
hyvinvointi

Kilpailukyky

Ympäristö

